

SZERKESZTIK:
KESZLER JÓZSEF, REINER FERENCZ és SCHÜTZ MIKSA.

Előfizetési ára: Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.	MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP. Évenként 20 iv zenemelléklettel; több arczkép és képzőművészeti melléklettel. Egyes szám ára 20 krajczár.	Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz. Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.
--	---	---

TARTALOM

ZENE: KÉSMÁRKY ÁRPÁD: *A magyar zene jelen állapota.* — BÁTOR SZ.: *A philharmonikusok második hangversenye.* — Zeneészeti hírek.
SZINHÁZ: Dr. BERÉNYI PÁL: *«Az arany ember».* — Színházi hírek.
KÉPZŐMŰVÉSZET: NYÁRI SÁNDOR: *A bécsi műegyletből.* — Képzőművészeti hírek.
ZENEMELLÉKLET: KONTI JÓZSEF: Négy dal az «Eres bankó»-ból.

Január 1-én új előfizetést nyitunk. A «Harmonia» előfizetési díja, beleértve az évenként adott húsz iv zenemellékletet:

Egész évre 6 frt kr.
Fél évre 3 « «
Negyed évre 1 « 50 «

Előfizethetni a kiadóhivatalban: Gránátos-utca 6. sz. «Pallas» irodalmi és nyomdai részvénytársaság.

A MAGYAR ZENE JELEN ÁLLAPOTA.

HA VALAKI az általános zenei műveltségén kívül a valódi magyar zene iránt egészséges érzékkel bír, s keresztül vizsgálja a nyomtatásban megjelent eredeti magyar daloknak s a népdaloknak zongorára letett borzasztó halmazát, lehetetlen, hogy a boszankodás érzete erőt ne vegyen rajta, különösen ha látja, hogy nemcsak ismeretlen nevű szerzők műveiben talál valódi otrombaságokat, hanem ismert nevű, magát e fogútan talán valami «capacitás»-nak képzelő kompositor szerzeményeiben is talál olyan, a magyar dal természetével össze nem férő esetlenségeket, melyek a magyar zenéhez való érzék legnagyobb fokú hiányosságáról tesznek tanúságot.

Valóban némely ilyen nyomtatásban napvilágot látott szerzeményen túlszáz a legutolsó sipládába szorított «Csicsóné», vagy «Zickzene» fajtájú magyar gassenhauer harmonizálása és idétlen fejtalálása is. És ennek daczára e'kapkodják itthon,

hogy rontsák a jó ízlést, s kiviszik külföldre, hogy aztán a ki a kezébe veszi, elmondhassa — ha esetleg cigányt már hallott játszani — hogy: bizony mégis csak igaza volt Liszt Ferencznek, mikor azt mondta, hogy «nincs magyar, csak cigány-zene», vagy ha van is, hát bizony annál szebb a cigány muzsikája. Persze utána csak nem járhat mindenki annak, hogy az x. y. által szerzett valami: nem magyar, s hogy a mit a cigány előad, az bizonyosan nem cigány, pedig akarmelyik cigányt megkérdeznék, megmondhatná s meg is mondaná, hogy ők csak eljátszák azokat a dalokat, melyek többnyire a magyar nép ajkán teremnek, jórészt titokszertű eredettel; hogy ők egyáltalában zeneszerzéssel nem foglalkoznak, s ha van is nekik külön nemzeti zenéjük, az egészen elütő a magyar-tól. Kérdezősködni azonban senkinek sem jut eszébe, valamint eszébe nem jutott Liszt Ferencznek sem, mikor jóhiszeműleg világga bocsatotta a magyar zenéről írt és francziául kiadott művét, melynek igen sok valót'an alítását senki sem czáfolta meg, vagy hogy senki sem mert hozzáfogni jogos és való tu'ajdonunknak drága kincsünknek védelemzéséhez, azt maig sem lehet megérteni. A világ minden kincséért sem akarunk Lisztnek érdemeiből semmit levonni, hiszen ismeri őt a föld kerekiségén minden nemzet és bámulja benne a nagyot velünk együtt, de szentül meg vagyunk győződve, hogy ha azt a francziául kiadott a magyar zenéről írott művét kiadása és elterjedése után ki nem adotta, meg nem jelenté tudta volna varázsolni, szívesen megtette volna, mert bizonyosan rájött ő később — hogy keményebb kifejezést ne használjunk — e tévedésre magától, de már akkor a kimondott szót visszavonni igen nehéz, lehetetlen volt. Hogy aztán külföldön milyen furcsa dolgok mennek végbe a mi rovásunkra, arról csak úgy lehetne valakinek fogalma, ha összegyűtené azt a sok badarságot, a mit minden nemzetbeli hivatott, nem hivatott zeneszerző elkövet. Ez idő szerint divatban van magyarul komponálni, mi igen sok kompositornak sikerül is; reank nézve kétféle hatással van: vagy felforr a méreg bennünk, vagy a nevető görcs ragad hatalmába, ha halljuk azokat. A többi közül azonban legvadabb bizonyos *Schoen Moritz*

nevű úr «Der Sontagsgeiger» (I. Heft) című, két hegedűre alkalmazott apróságai közül egy «Der vergnügte Ungar» című szám, melyhez magyaratzkép alá van írva, hogy: «Dieser Tanz macht sich ganz originell, wenn man auf das linke F. Loch, nahe am Stege eine leere Tabacksdose legt». Zenéje pedig egy sovány tótos nótából áll, monoton kísérettel, mely négy részből áll, mindenik rész négy-négy taktusból, s az egészben tonika és dominanson kívül más harmonia elő nem fordul, még átfutózonge is csak két helyen ékeskedik. Az egész olyan hatással van az emberre, mintha közönséges kecskebőr-dudát hallana. Az üres dohány-szelencze az F. lyukra helyezve, természetesen elfojtja a hegedű hangját nagyobb mértékben, mint a rendes hangfogó, s ezenkívül folytonosan ugrálva a hegedű rezgő felső lapján, olyan szörnyűséges zakatolást visz véghez, hogy az embert idegessé teszi. Lehetetlen, hogy legyen magyar ember, ki komoly arczczal végig tudja hallgatni ez említett szerzeményt, elolvastván a felébe írt «Der vergnügte Ungar-t. Egy idegen azonban furcsa fogalmat alkothat magának a magyar zenéről, ha csak ez egy magyar darabot hallotta. Természetesen az ilyen ellen nincs orvosság. De nekünk itthon kötelességünk lenne lehetőleg akadályozni az ilyen esetlenségek terjedését, jobban meg kellene becsülnünk a népdalt, mely főfeltétele további nemzeti zene-művelődésünknek.

Sokan tudva, elismerve, hogy van magyar népdal, elég vakmerők állítani, hogy a magyar zenét tovább művelni nem lehet, — nevezetesen, hogy a kamara-zene keretébe nem alkalmas — s teszik ezt többnyire olyanok, kik sohasem akartak magoknak annyi fáradságot venni, hogy a magyar népdalt behatóan tanulmányozzák, kik nem is ismernek négy-öt népdalt többet s azon kevés is, mit ismernek, a «Körösi-lány» s ehhez hasonló izetlenségekben áll; vagy az olyanok, kik ismerik ugyan meglehetősen hallás után a sok szép magyar népdalt, de hiányozván belőlök az érzék s ezzel együtt a képesség magyart komponálni, rosszakaratúlag elhítetik magukkal, hogy a bennök hiányzó képesség másban sem lehet meg s e hitöknek mindenütt s mindenkor kifejezést adni el nem mulasztják. Hogy némelykor s némelyek-

kel szemben csakugyan sikerül is prozelita csinálás, az elgondolható, de ily elfogultan s igaztalanul ítélni sem okos, sem hazafias; már pedig zenésznek úgy mint írónak, festőnek, szobrásznak, államférfiúnak s polgárnak első sorban kötelessége a hazafiság, s míg ezzel minden magyar zenész tisztában nincs, addig nem jön el a haladás korszaka.

Pár esztendeje már, hogy itt Budapestén egy úgynevezett «Magyar zenét művelő társaság» alakult id. Ábrányi Kornél, Székely Imre, Allaga Géza, Beliczay Gyula s több ismert magyar zenész kezdeményezése folytán. Örömmel eltelve s egyúttal kíváncsian mentünk el az első nyilvános hangversenyre s megelégedve távoztunk onnan, remélve, hogy a nemes igyekezet, buzgalom s kitartás neves zenészeink részéről meg fogja teremni a kívánt sikert. De hiszen várhattunk a második hangversenyre... az eszme meghalt. Sohasem hallott a «Magyar zenét művelő társaságról» többé senki mai napig. Szalmatűz volt az egész. Egy másik társulat is volt később alakulóban «Magyar zenekedvelők» hangzatos cím alatt, de mivel ez nem is valami nemes czélt tűzött ki magának, hanem jóformán nyereszkedési alapra lett volna fektetve, megbukott, mielőtt módjában lett volna működését tényleg megkezdeni. E «magyar zenekedvelők»-ről ugyan nem is lett volna érdemes szólni, de az említett két mozzaton kívül nem tudunk semmi más magyaros irányú törekvésről. Így csak egy intézet van hátra, melybe a magyar zene fejlesztése dolgában reményt lehet vetni, és ez a magyar királyi zeneakadémia.

E pár szó — mely nem annyira sopánkodás, mint inkább jogos felszólalás — szolgáljon bevezetésül czélbavett törekvésemhez, mely szerint jövőben egyes szerzeményeket taglalva fogok az izetlenségek s helytelenségekre mutatni.

KÉSMÁRKY ÁRPÁD.

A PHILHARMONIKUSOK MÁSODIK HANGVERSENYE.

Az első philharmoniai hangverseny fényes sikerében méltán osztozkodott a második is, mely szerdán este tartott a kir. operaházban. Akkor Schumann, Berlioz és Hoffmann a romantizmus szingazdag világába vezettek, most Bach, Mendelssohn és Volkmanntól, a klasszicizmus egyik legrégebbi, és az újabb kor két kiváló mesterétől hallottunk nagyérdékű műveket előadni. Philharmonikusaink csak jóvá akarták tenni ama mulasztásukat, hogy Volkmann Róbert halálának évfordulóján, a mely alkalommal egy Volkmann-estélyt kellett volna rendezniök, amint azt külföldön sok helyen tették, e hangversenyen adták elő második (B-dur) szimfoniáját. «Toujours mieux plus tard que jamais.» Volkmann ez idylli szimfoniáját éppen 12 éve hallottuk Richter János vezénylete alatt előadni, s így majdnem az újdonság ingerével bírt. E szimphonia, mely a moszkvai philharmonikusoknak van ajánlva, gyönyörű mű, jellege fenkölt, nemes eszményi világot tár föl előttünk a hangok e csodálatos játéka. Már az első néhány ütemből kiérezzük a géniusz szellemét, mely a művészet legmélyebb rejtekeibe vezet, s később az aeszthetikai élvezet legfőbb

gyönyörében részesít. Bámulatos az első tétel kivitele, mely szabatos ellenpontozati munka, s szigorúan a nagy klasszikusok szellemében van tartva.

Nem a modern zene elragadó mómora szállja itt meg idegeinket, hanem a szép, egyszerű zenei gondolatok, és a tiszta formák amaz eszményi játéka, mely igazolja egy nagy bölesész állítását: a zene művészte valóban isteni. S e gyönyör különösen a második tételben (Allegretto^{4/8}) nemcsak zenész, hanem laikus számára is nyújtatik, mert nem oly mű az és feldolgozása sem olyan, melyről azt mondják, hogy klasszikus, értve alatta, hogy nehezen érthető, unalmas. Pezsgő élet lengi át, szigorú ritmikai taglaltság van benne mindvégig, a zenekar a legpikánsabb, legváltozatosabb hangfigurákkal játszik, s minden apró rész finomabb színezéssel, mozaikszerűen van kidolgozva. Így az Andantinóban (harmadik tétel) az oboé egy egyszerű szép dalt játszik a hegedűk piccicato kísérete mellett, míg a kürt az oboé dallamát mintegy canonszerűen kíséri, s csak a többi hangszerek kíséretébe szőtt mesterien egy pár szükséges frázist. Különben is Volkmannal nemcsak a hangszerelést bámuljuk, hanem azt, hogy mit hangszerel. Az utolsó tételt egészséges élet lengi át, s méltó befejezése e valóban szép szimfoniának. Előadása kitünő volt. Reméljük, hogy ezentúl többször találkozunk Volkmann nevével a műsoron. Hisz ő ugyanis a miénk volt, s ha a bécsieknek van Brahmsuk a lipceieknek Mendelssohnjuk, a londoniaknak Haendel, legyen nekünk Volkmannunk.

E hangverseny egy fiatal (alig 20 éves) hegedűművész mutatta be magát: Barcewicz Szaniszló. Wieniavszky tanítványa volt s Rubinstein ajánlata folytán, ki őt Londonban hallotta játszani, jött el hozzánk. Játszotta mesterének D-moll hegedűversenyét és Saint-Saëns Rondocapricciosóját. Technikája kifogástalan. Hangja nem nagy, de annál lágyabb és melegebb. Hangvétele tiszta, oly finom staccatot és spikátot, mint a Wieniavszky hegedűversenyében előfordulnak, alig hallottunk hegedűmészétől. Saint-Saëns Rondocapricciosójában pedig szép előadásával és nemes felfogásával tudott közönségünkre hatni. A jelen volt közönség nagyon sokszor szívesen fogadta az ifjú művészt.

Következett Bach-Abert: Praeludium, choral és fuga. A praeludium és fuga Bach szerzeménye, Abert azokat csak hangszerelte és a chorált, mely saját szerzeménye, szötte közé s mondhatni igen ügyesen. E művet már kétszer nagy sikerrel játszották philharmonikusaink és e mostani előadása alkalmával is igen tetszett. De ez nem is képzelhető másképen. Míg az emberek a szépért lelkesülni képesek, addig minden nemzedék tisztelettel fog meghajolni Bach Sebestyén előtt, kit Haydn, Mozart, Beethoven, Mendelssohn és Schumann a mesterek mesterének tartottak. Ő a német zene-művészet atyja s Marx szerint az eddigi theoria, harmonia és ellenpontozat a Bach tanain és példáin alapszanak. Nála az ellenpontozat nagy művészte, mely a polyphonia labirintjébe oly biztosan vezeti az embert, csak eszköz művészi ideáljának fölkeresésére; művei gazdag tartal-

lommal bírnak s a formában sincs oly nagy mester, mint ő. Mindig jól esik őt hallgatni, ki ritmikus, mesteri alkotásaival oly éles ellentétet képez a modern formátlansággal. E mű szépségeit nem lehet eléggé magasztalni, hangszerelése pedig oly alapos készültséget és mély kombinációt nyújt, hogy a legnagyobb elismerésre méltó. A hangversenyt Mendelssohn közkedveltségű harmadik (D-moll) szimfoniájával fejezték be, mely int scot szimphonia név alatt ismeretes s azt hisszük, hogy csak sértjük a t. olvasót vele, ha csak most akarnánk Mendelssohn e legszebb zenekari művével megismertetni, s kötelességünknek tarjuk megjegyezni, hogy előadása igen jó volt s régen hallottuk zenekarunkat oly finom árnyalással játszani, mint e szimfoniában. Végül ki kell emelnünk Erkel Sándor, kitünő karmesterüket, kit első helyen illetett volna meg a dícséret. BATOR SZ.

Lapunk mai számának zenemellékletül Konti József négy új dalát kapják tisztelt előfizetőink, mutatványként a népszínműzene ez idei első újdonságéból: «Az egyes bankó» című népszínmű összes dalaiból, melyek most jelentek meg díszes kiállításban a «Harmonia» nemz. zeneműkereskedésben, hol 1 firt 50 krért kaphatók.

ZENÉSZETI HÍREK.

~ HANGVERSENY. A budai zenekadémia pénteken este adta a vidadó kis termében ez évi III-ik évnegyedes egyleti hangversenyét Szauner Zsiga zeneigazgató vezetésével. Előadott Kleffel Arnonak egy új szerzeménye: «Eliza» vagy a testvéri hűség, hattyúrege három részben, ének-magánrész, kar és zenekarra. A szerzemény, ha nem is igen becses, mégis egy-néhány szép karával, és szép hangszerelésével bírt némi érdeket kölcsönözni az estének. Így a vadászkar e mű egyik legbecsebb száma. A szolisták ugyan nem feleltek meg egészen feladatuknak, de annál jobban működött a kar és a zenekar, a melyben a magy. kir. opera zenekarának 20 tagja működött közre.

~ A M. K. OPERAHÁZBAN november havában összesen 19 előadás tartatott. Színekerült: 11 opera és 1 ballet. A 19 előadás közül bérlet-folyamban adatott 14, bérletszüneten 5. A 14 bérletfolyamos előadásból a páratlan számú bérlekaptak «Faust» 1-szer, «Álarczsbál» 1-szer, «Traviata» 1-szer, «Lohengrin» 1-szer, «Tell Vilmos» 1-szer, «Bánk-bán» 1-szer, «Carmen» 1-szer; Turolla E. k. a. ezen operák közül a Faust, Álarczsbál és Lohengrinben énekelt. — A páros számú bérlekaptak: «Traviata» 1-szer, «Hugonották» 1-szer, Álarczsbál 2-szer, «Sevil'ai borbély» és «Renaissance» 1-szer, «Lohengrin» 1-szer és «Zsidónő» 1-szer. — Turolla k. a. ezen operák közül Hugonották, Álarczsbál és Zsidónőben lépett fel. A 14 bérletfolyamos előadás közül fölemelt helyárral adatott 8, rendes helyárral pedig 6. Az 5 bérletszünetes előadás közül 3 fölemelt és 2 mérsékelt helyárral adatott. Egy bérletfolyamos előadás át agosnap jövedelme tett 1045 firtot, a bérlet napi quótája pedig 1300 firtot. E szerint egy-egy bérletfolyamos előadás 2345 firtot, a 14 bérletfolyamos előadás összesen 32,830 forintot

jövedelmezett. Az 5 béreltszünetes előadás átlagos jövedelme előadónként 2040 frtra rugott, páho'y megváltási díj esténként 234 frtot, tehát egy-egy béreltszünetes előadás összesen 2274 frtot jövedelmezett. Az öt béreltszünetes előadás összes jövedelme 11,370 frtot tett ki. E kimutatás szerint volt az operaháznak 19 előadás után november havában 55,200 forint bevétel, vagyis 4675 frrtal több, mint októberben.

~ A M. K. OPERAHÁZBAN egymásután következnek a bemutató előadások; régi operák új jelmezben. E héten «Ördög Róbert» került sorra, nagyrészt a régi szereposztással, csak Reich Irma k. a. volt új Alice szerepében. E fiatal énekesnő nem annyira énekének művészi tökélye, mint inkább sokoldalúsága és tagas szerepköre által igyekszik hatni. E tekintetben teljes elismerés illeti őt, mert az összes szerep személyzet közt alig van egy énekesnőnk, ki annyszor lépett volna föl és oly különböző feladatnak tudott volna megfelelni, legalább közepes sikerrel, mint Reich Irma. Hangja ugyan az erőteljést nem bírja meg, a fortékban fogyatékos, de pianói feltűnően tisztán, csengően jutnak kifejezésre. Nekünk, kik Alice szerepét Wilné-től halottuk utóljára, a keresztlejemet kissé bágyadtan tűnt, de azért voltak elegendő, kik ezt is tapsolták. Malczky-né a töle megszokott izléssel és biztos intonációval énekelte Izabella hercegnő meglehetősen fonyadt ariát; hiába, ezek a coloratur-darabok az operának leghaladóbb részletei közé tartoznak. Perotti és Ney régóta ismeretek ez operákeretében is, Dalmoki úr pedig mint ujoncz érthető elfogultsággal küzdött. «Ördög Róbert» ezuttal is fentartotta hírnevét mint egyike a leghosszadalmasabb dalműveknek, dacára annak, hogy eleget töriültek, még a jobb szakemből is (pl. az «Ah mily nagylelkű» című jellemzetes kettőst) az előadás mégis 12 óráig tartott, ami első előadásnál talán megjárja, de jövőre határozottan kerülendő lesz.

~ A BUDAI DALÁRDA december hó 12-én pénteken esti fél 7 órakor a Vigadó kisteremben, alapításának 24. évfordulója alkalmából, a hírlapíró nyugdíjalap javára hangversenyt rendez, melynek műsora: 1. a) Praetorius «Karének» 109. mű, b) Mehul «Ima» kar «József és testvérei» dalműből, c) Abt «Oybin» férfikar. 2. a) Rubinstein «Nokturne», b) Moszkovszky «Tarrantella», zongorán előadja Méry Béla. 3. a) Schweida R. «A hárs alatt» férfikar, b) Schubert «A falun» férfikar zongora-kísérettel, 4. a) Wieneawsky «Legenda», b) Sarasate «Adagio» és «Allegro molto vivace», hegedűn előadja Blau Gyula úr. 5. a) Weber K. M. «Altató» és b) Marschner H. «Végrendelet» férfikarok. 6. Ádám «Si j'etais roi», dal zongora kísérettel, énekli Reich Irma úrhölgy. 7. a) Böhm S. «Magyar népdalok» karra alkalmazva, b) Huber K. «Nem nézek én», férfikar.

~ A BUDAPESTI REFORM. FÖGYMNASIUM ifjúsága f. h. 22-én a dunamelléki reform. egyházkerület tanári gyám-egylete és a főgymnasium ifjúsági segély-egylete javára a Hungaria dísztermében Vámosy Mihály, a gymnasium érdemes igazgatójának elnöksége alatt hangversenyt rendez, a következő érdekes műsorról: 1. Raff Joachim. Tarrantella. Két zongorára alkalmazták Thern testvérek, előadják: Braun József és Vámosy Zoltán urak. 2. a) Schütz M.

Was thät ich nicht für einen... b) Mendelssohn. Frühlingslied. Énekli: Rotter Gizella k. a. a. m. k. opera tagja, zongorán kíséri: Noséda Károly úr. 3. Székely Imre II. magyar rhapsodiája. Zongorán előadja: Nagy Ida k. a. 4. a) Vieuxtemps. Adagio (d.-moll), b) Hubay Jenő. Scènes de la Csárda. Hegedűn előadja: Pettykó Imre úr, a m. k. opera tagja, zongorán kíséri: * * * 5. Magyar népdalok. Énekli: Rotter Gizella k. a., zongorán kíséri: Noséda Károly úr. 6. Moszkovszki M. Spanyol táncok (op. 12.), zongorán előadják: Nagy Ida k. a., Noséda Károly, Braun József és Vámosy Zoltán urak. A hangversenyt melegen ajánljuk a közönség figyelmébe.

~ JÓTÉKONYCZÉLŰ HANGVERSENY. Ságh József fővárosi zenetanár, a zenetanárok országos egyesületének elnöke f. hó 10-én, szerdán, a «Fővárosi tanítói segély-egylet» javára jótékonyczélú hangversenyt rendez a fővárosi iparoskör helyiségében. A belépti jegyek ára: Ülőhely 1 frt és állóhely 50 kr.

~ PURMA HENRIETTE fiatal énekesnő, a ki tavaly a zenekedvelők hangversenyében közreműködött, e hó 18-án önálló hangversenyt ad, Ivanics Gizella úrhölgy és Gosztonyi Béla úr közreműködésével.

~ A NAGYKÖRÖSI DALÁRDA tegnap szombaton dalestélyt rendezett, melyen a következő darabokból álló műsor került előadásra: 1. «A nagy-körösi dalárda jellegéje» Sz. Nagy József. «Édes lánykám.» Huber Károly. 2. «Egyszínű kék a nefejejts levele.» Férfi-karra alk. Hegedűs Endre. 3. «Pohár mellett.» Liszt Ferencz. 4. «Csatadal.» Büttinger. 5. «Népdal egyveleg.» Káldy Gyula. 6. «Magyar dalár-induló.» Huber Károly.

~ A NAGYSZEBENI MAGYAR DALKÖR tegnap szombaton sikerült dalestélyt adott a következő műsorról: 1. «Hajósdal», férfi kar Eckerttől. 2. «Népdalok» Palotassitól, átírta dr. Boros Gábor; vonó négyes, előadták: dr. Boros Gábor, Mike G., Weinhöld K. és Dományancz Péter urak. 3. «Sajkázás», vegyes kar Mendelssohntól. 4. «Születésnapján» Nyizsnyaitól; zenekísérettel ellátta: Domanffy; tenorszólóban előadta: Thormándl J. úr. 5. «Népdalok» Lányitól, vegyes kar; átírta Domanffy. 6. «Ima, a hívős vadászból» Webertől előadták: Bánk A., Mildner H. k. a., Mántó M. és Csiky G. urak. 7. «Népdalok», férfi kar, átírta Domanffy.

~ A BÉCSI OPERA-SZÍNHÁZBAN most az «Excelsior» című balletre készülnek, mely a téli évad egyik legérdekesebb újdonsága lesz. A jelmezek nem az olasz minták, hanem a bécsi művészek rajzai után készülnek.

~ A PÁRISI NAGY OPERA igazgatóságát Ritt és Gaillard mult hétfőn tényleg átvették.

~ A LONDONI HAENDEL-ÜNNEPÉLY, melyet a tavasszal Haendel születésének kétszázadik évfordulója alkalmából rendeznek, négy napig fog tartani. Elő fogják adni «Messias» és «Izrael Egyiptomban» című oratoriumokat, valamint a legkiválóbb számokat a mesternek majdnem valamennyi többi oratoriumából.

~ A MÜNCHENI KIR. UDVARI SZÍNHÁZ Nessler «Trompeter von Säckingen» című operáján kívül Gluth Viktor «Der Trentenjäger» dalművét is elfogadta előadásra.

~ A LIPCSEI GEWANDHAUS hatodik hangversenye a következő műsorról tartatott meg: Mozart: Szimfonia (G-moll). — Aria Mozart «Lóca di Cairo»-jából, énekelte Regan-Schimmon asszony. Románcz fuvalára, írta Saint-Saëns, előadta de Vroye Párisból, Canzonetta con variazioni, Jeschtől, Liebesbotschaft, Schuberttől, előadta Regan-Schimmon asszony. — Fuvolaverseny Demerssemantól, előadta de Vroye. Suite (2. sz. E-moll) Lachner Ferencztől.

~ A DR. DAMROSEH tanár vezetésével működő «német» opera tagjai között New-Yorkban két kiváló magyar művész van, kik első szerepeket énekelnek. Udvardy az egyik, ki már nagy sikerrel lépett fel mint Raoul a «Hugonották»-ban. A másik Steinbach Emilia, valószínűleg mint Fidelio lép a new-yorki közönség elé.

~ NEW-ORLEÁNS-ban új hangversenytermet építenek a kiállítási palotában. Az új terembe tizenegyezer ember fog beférni, az estrade pedig hatszáz előadó számára lesz construalva.

AZ ARANY EMBER.

(Dráma öt felvonásban, előjátékkal, írta Jókai Mór. Először adott a nemzeti színházban december 3-án.)

MÉG gyermekkorát élte az aesthetika, mikor e küzdötte harczeit a regény és drama, formáinak összeférhetlensége fölött és okoskodása következményeül kimutatta, hogy mily ritkán valhat az arra legalkalmasabb szerkezetű regényből is — csak k zepszerű drama. És hitte mindenki és valljuk mindannyian, hogy a szenvedélyek azon két formája, melyben a regény és a drama vezet végű kifejelethez alakjait, a költői szépség legáltalánosabb attributumán kívül minden másban különbözőnek egymástól. Csak a romantikusok nem vallják és évtizedeken át bizonyították teoriával és iparkodtak demonstrálni példákka, hogy a regény és drama formája egy.

Az irodalom története azt bizonyítja, hogy iparkodásuk, még genialis alkotásaik dacára is hiába való volt. A siker, melyet arattak, mindenkor a költőt illette bennök és sohasem a művészt. Alkotásaik tetszetek és tetszenek, mert szépek — de nem jók. És bár ők szeretnek tapsaikra hivatkozni, mindenki tudja, hogy azok értéke milyen becsű. És valóban a romantikusoknak még e tapsokkal sem sikerült bebizonyítani azon merész felfogást, hogy a forma közömbös, s a mi szép, az egyuttal jó, is megjelenése minden alakjában. Ha irodalmi babér, melyet a nagy közönség oszt, bír döntő erővel, úgy e téren, — a drama és regény formája összeférhetőségének terén — azt nem a romantikusok, hanem iskolájuk egy fattyú felekezete — a naturalisták örzik.

Ez a kevés tagu felekezet, melynek hívei költői kedély — s remek alkotási erőben éppen nem szűkölködnek, — korunk kissé blazirt kedélyvilágának legyezetése mellett, — mintha csak a költészet egyes törvényei ellen akarna küzdeni. Forma-szabályokat nem ismer; csak vadságában ismeri a szenvedélyt; a könyörületet, melylyel a költőnek kell alakjait kísérni, kaczgja, és

számalmat az undorban — részvétet csak a megvetésben keres... És mégis az a tetszés, melyet ők aratnak, sokkal makacsabb, mint a romantikusoké, azok a tapsok, melyeket ők hordtak össze az európai irodalmi piacokról, — bár épen nem veszelés, — de látszólag sokkal élénkebb demonstráció a regény és dráma formáinak összeférhetősége mellett, mint a romantikusokéi. Szerencse, hogy e felekezet nagyon keveset foglalkozik teoriával: nagyon jól érzi magát a jövedelmező tapsok között és — talán művészete titkát féltve — nem kutat a jó után. Nekik minden az, a mi tetszik és megírják regényeiket és a regényekkel egyidejűleg vagy kevéssel azután drámaikat. És tetszik mind a kettő és formái tekintetben még a kritika sem dob rajuk követ.

Hol van e titkos művészet megfejtő kulcsa?... Ott, hogy ez iskola a színpadnak írja regényeit. A naturalisták, — Daudet, Ohnet György stb. — regényei nem olyan regények, minőkhez akar a romantikusok kápráztató költészete, akár az angolok bölcselkedő világnézete szoktatott bennünket. Ép az, a mi a regényeket — regénynek teszi — a leírás — hiányzik belőlök. Erős szenvedélyeket festenek, tömör dikcióval, az elbeszélés és a rajz nekik csak annyi, mint a mennyi a színműírónak a dekoráció. Innen, hogy regényeik dramatizálhatók és drámaikban van hatás, élet és soha nem válnak jelenetezett regényekké!...

Minő kár, hogy Jókai, a drámaíró, nem írt a romantikusokéhoz hasonló színpadi regényt!... Minő szerencse, hogy a regényíró Jókai csak elvétve gondolt a színpadra! Úgy tudjuk, most is mások nógatására lépett oda újra és — mi újra odaadtuk a nagy regényírónak regényírói babérját.

Az arany ember dráma megbukott, — de a bukást csak Jókainak magának lehet sajnálni; a magyar irodalom csak örülhet, hogy az arany ember regény mellett van egy Arany ember drámája is!

Mintha nem is színházban lettünk volna! A mint felgördült a függöny és szemünk előtt láttuk a Senki sziget paradicsomát, benne azt a néhány embert, kik nem úgy gondolkoznak, nem úgy tesznek, mint mi földön járó emberek, azt kelle hinnünk, hogy a «nemzet bűvös ajkú mesemondója» ül ott a színpad mögött és az ő varázsvesszejének parancsára gördül egyik kép a másik után. Ki bánta ott, hogy azok az alakok, kik előtte jártak-keletek, mint mesében a magasabb lények pártfogoljai vagy üldözöttjei, — csak arra valók, hogy őket az események sodorják?! Ki sajnálta, hogy az a Timár Mihály olyan jólelkű, olyan becsületes, olyan erélytelen — majd hogy azt nem mondom együgyű — és erényes leike úgy válik ketté két nő között, mind a kettőt rajongással ölelve szerető szívéhez, mint az ozsonnát osztogató édes anya igazságos kése aatt az alma!?! Ki érezte, hogy a valószínűséget, a dráma e kiváló kellékét, az itt élő alakok csodás érzelmű szíveinek szenvedélye csúfosan kijátszta!...

Az arany ember dráma lassú, epikus menete mellett is bír annyi emelkedettséggel, hogy a nyelv bája; az egyes jelenetekben itt-ott jelentkező drámai erő; az a poézis, mely pazarul szórja léptenyomon kincseit — még eszméni se en-

gedje az embert a gondolatra, hogy nem mesét akar látni, képekben illusztrálva, de drámát, melyben emberek vannak, a kik érdekeik érvényre juttatásáért küzdenek szenvedélyvel, erővel és vagy eléri céljaikat, vagy tulajdon céljuk semmisíti meg őket. Annyi lélekemelő tiszta költészet ömlik el az egészen, hogy élvezetben nem is akarunk kategorizálni; csak élvezzük a színpadot a forma bilincseinek szükségére nélkül is; lelkünk, mintha az a varázsszó szállna meg, mely megszállta a szép és ártatlan Noémiét, mikor átadja magát a társadalmi formák mellözése mellett szerelmének úgy, a mint azt lekének a természet nagy és örök törvénye parancsolja.

A nagy közönség mellett, mely szűnni nem akaró tapsaival adta tisztelete jelét most élő legnépszerűbb költőjének, a nemzeti színház igazgatósága a kiállítás és művészei alakításaikkal egyaránt iparkodtak emélni az est sikerét. JÁSZAY MARI (Teréza) a sokat szenvedett anya éetragédiájának utolsó jelenetét megkapó melegséggel játszotta; MÁRKUS EMILIA (Noémi) az ártatlan, pajkos gyermeket, a szabad természet nemes virágát, FÁY SZERÉNA (Timea) a keleti nőt, ki nemesen tud szenvedni, művésziességgel játszotta; csak a gúnyos játékba vett arvat nem tudta a kisasszony eléggé hünen alakítani, mintha érezte volna, hogy ott, hol most az utolsó, nemskára az első leszen. HELVEY LAURA Athaliát, SZATHMÁRYNÉ ZSÓFI kitünően személyesítették. NAGY IMRE (Timár Mihály), NÁDAY KRISTYÁN (Tódor), UJHÁZI (Fabula János) méltán osztottak az est sikerében.

Dr. BERÉNYI PÁL.

SZÍNHÁZI HIREK.

= VÁRSZÍNHÁZ. A helybeli német színházban már adott és általunk bővebben ismertetett két vígjátékkal töltött be az igazgatóság e héten két estét. *Labiche és Gondinet*-nek a mi véleményünk szerint életrevaló és igen jól megjátszható vígjátékával «A mi szombatjaink»-kal (Les samedis de Madame) a színház nem csinált valami szerencsés coupot. Mint a német színházban, itt is az előadás lapította el az eredeti gondolatmenetű darabot és tette nehezebben élvezhetővé, mint a milyen az tényleg. Legnagyobb hiba a helyes tempó hiánya volt, mely a francia vígjátéknak nélkülözhetetlen kelléke, s mely a fél sikert mindig biztosítja. És ez a bizonyos tempo csak akkor volt érezhető, mikor *Makó*-nak, a színház e ritka tehetségű tagjának volt jelenése, kinek erős művészi individualitása pezsgő életet és melegen lüktető művészi fluidumot önt nemcsak saját szerepébe, hanem a helyzetbe és partnerébe is, kiket önkéntelenül magával ragad és magához emel. *Kecskeméti* k. a. is kedves meglepetésben részesített, amennyiben a komikus eredetiséggel koncepciótalt bretagnei leány személyesítésénél figyelemreméltó alakító tehetségének adta tanúságát. Ahol pedig kissé vaskosan színezett, az a fordító bűne. Mindennek dacára a szerepet jobb szerettük volna Sió kisasszonytól látni, kinek komikuma sokkal természetesebb és eredetibb. *Szirmai* jó volt, csak több nyugodtságot ajánlunk neki, akkor csak egyszer fogja kalapját fejéről előadásoként leütni és nem kétszer. Szép az az ambíció, mikor a színész figyelmet keltő

központ akar a színpadon lenni, de biztosítjuk Szirmai urat, hogy azt inkább elérni gondos és megállapodott, tisztult játékkal, mint elkamarkodottsággal, mely annyi alaktalanságra ad alkalmat. Szóval az úgynevezett «artistic leisure»-t nélkülözzük Szirmaynál. *Lubinszky*-ből hiányzik a temperamentum élénksége, a pikantéria és az esprit elektricitása. A pointek elejtése, a vontatottságot előidéző pauzák és a tempóhiány vádja leginkább őt illeti. Philidor szerepében érzékenyen nélkülöztük *Benedek*-et annál is inkább, mert oly boldogtalan helyettese akadt, mint *Lenkey*, kinek színpadon mutatkozni, legalább vígjátékban, semmi jogultsága. Csütörtökön Schönthan testvérek vígjátéka ment magyar köntösben, melyet a várszínház derek bonvivantja *Benedek Gyula* szabott rá. És mi elfogadtuk azt a furcsa benyomást, melyet német ember magyar ruhában gyakorol reánk. De beszéljünk komolyan a magyarosításról. A jó izlés nem lehet barátja a transplantáció nemének, mely, bár régi divatú, még tradicionális értékkel sem bír. A magyarosítók szóra lefordítják a szöveget, csak neveket változtatnak és megtesznek még egy pár a vonatkoztatáshoz szükséges változást. Hogy a cselekvőknek gondolkodása, világnézete teljesen elűt a szerep gondolatmenetétől, azt nem szokták fontolóra venni. A népek pszichológiája persze drámai műben mellékes!... A «Raub der Sabinerinen» magyarosítása egyenesen szerencsétlen gondolat, nem csak a fentebb fejtegetett elveknél fogva, hanem főleg azért, mert szembevetőleg magán viseli a lokális hang kitorülhetetlen ismérveit, amelyen és néhány szintén nem általánosan ismert pregnans német tárcza-kalandon fordul meg a «szabin nők elrablása». És még magyarosításnak sem elég tökéletes a jelen magyarosítás, sőt egyoldalú. Az «Ármány és szerelem»-ből kivett gondolati kaland nem érhető teljesen, mert nálunk a «polgári szomorújáték» detallizozott ismerete nem értődik magától és Luiza halványsága nem oly népszerű közhely, melynek létezését mint szintén magától értetődő dolgot nem lehet feltételezni. Így vagyunk az «Aszalai uram lányai» felhasználásával is, melyet mással kellett volna helyettesíteni. A fordítás maga jó és folyékonytágot magyarosítással egyesít, csak azt nem értjük, hogy mi az a «második római hadjárat». A világtörténelem ilyen nem ismer, hanem igenis második pün (karthagoi)-háborút. A műfordításhoz nem elég két nyelvet — beszélni, ahhoz nagy irodalmi képzettség és nagy műveltség is kell. — A színház maga nagy sikert ért el az előadás-sal. A várszínház legszerencsésebb estéje volt ez, a játékok látható ügyeszeretettel és személyes érdeklődéssel adták magukat szerepeiknek oda. Legelől ismét csak *Makó* járt, kit az ő professzora jogosult büszkeséggel tölthet el. Egy végtelen kedélyes genrealak volt az ő jámbor, szelid tanára, melynek egyöntetűségét és művészi következtességét egyetlen hamis vonás sem zavarta. Feltűnő, de igen jó német maszkiával pedig demonstrálni látszott az izetlen magyarosítás ellen, amint is *Makó* alakítása egy német professzor befejezett karakterstudiuma volt. *Benedek* a (magyarosított) legtöbb sikerrel szekundált kitünő

kollegájának és diskret, elegáns játékát kedves humorral tudta fűszerezni. A nők közül a valódi vígjátéki hangot *Sió Irma* bírja leggazdagabb mértékben. Róza szobalányát bátran elsőnek teheti az általa creált szobalányok, már annyiszor őszinte dicsérettel elhalmozott szeretetreméltó galeriájában. Igen szerencés volt *Balogh Etel* is a professzor szerelmes leányának szerepében, melyben a vígjátékra olyan alkalmas igazi előnyeit kellemes, tetszetős világitásban mutatta. *Szirmai* játéka a teljes meglepedés kifejezésére adott alkalmat. *Lubinszky* nagyon gyöngye. *Rónaszéki* a legjobb szerepet a közepszerű mérték alatt járatta. Közönséges bugyogó és éppen semmit mondó karikatúra volt az ő színigazgatója, mely a karakterkomikus mélyebb tehetségét igényli, melyet Rónaszékinél keresni azonban nem szabad. Rendezés, összjáték és tempo kitűnő volt. Az előadásért az igazgatóságot csak dicséret illeti; a haladás nagyon szépen vehető már a személyzetet észre.

R—r.
 = A NÉMET SZÍNHÁZNAK az idén a francia vígjátékokkal nincs oly nagy szerencsése, mint a németekkel. A berlini vígjátékirodalom már négy nagy sikert szerzett e színházban, míg a két kísérlet francia darabokkal sehogysen sikerült. *Labiche* és *Gondinet* «Les samedis de Madame»-ja az első előadás után letűnt a repertoíreről és ugyancsak így járt *Labiche* és *Duru* bohózat «Villa Blancmignon» a szerdai előadáson. Egy látványos szellemes és pikáns élan után a bohózat folyama egy jelentéktelen farceba megy át, melynek főpontjai egy együgyű nyárspolgár bolondos kalandjaiban kulminálnak. A főthémát pedig, mely igen természetesnek tartja, hogy a férj a nőt, nő pedig a férjet csalja meg, a közönség nem igen akarta goutirozni. *Savourin* bankárnak szép neje van, mely körülmény nem akadályozza őt abban, hogy szolgálójának neijével szerelmi viszonyt folytasson. *Savourin* pedig a fiatal *Gaston* gróf szereti, kit a szép asszony meg akar házasítani, hogy kényelmesebben szeretkezhessen. De midőn látja, hogy *Gaston* a kiszemelt menyasszony, *Moulinier* nagyiparos leánya tetszik, meg akarja a házasságot hiúsítani és rábírja a stockholmi küldöttségnek elnyert állásnak elfogadására, mibe *Gaston* csak úgy egyezik bele, ha találkoztát ad neki a fürdő-szaion alatt a *Blancmignon* szállodában. Ott aztán találkozik a vígjáték egész személyzete. *Savourin* azt mondja, hogy Svájcba megy nyaralni, de tényleg *Blancmignon*ba megy rendezvoursra, *Moulinier* is oda megy családostól, honnan olaszországi leveleket ír jövendőbeli grófi rokonságának, ott van végre *Gaston* és *Savourin* is. *Moulinier* csak este mutatkozik, nehogy a csalást észrevegyék, gyanús magaviselete által feltűnik és nőcsábítás s pénzhamisítás vádja alatt bezárják. *Savourin* mint *Rimaltini* hercegnő szintén a maga áoszt gödörbe esik és nehogy kompromittáltassék, beleegyezik *Gaston* házasságába. A bolondos tréfát a német színház tagjai nagy ügyességgel és élénk menetű összjátékban játszották végig. A szereplők közül a legtöbb derűtséget *Weiss* (*Moulinier*) keltette pompás humoros alakjával és *Liebbart* (*Savourin*) fesztelen és elegáns játékkal.

Mellettök *Dienstl* k. a., *Müller* asszony, *Blasel* és *Gimmig* urak kitűnő ensemblet képeztek.

= NÉPSZÍNHÁZ. A budai színikör ez idei nyári szeziónjából ismert népszínmű énekesnő *Réthy Laura* k. a. lépett fel, mint halljuk szerződötési célból népszínházunkban. Két jól betanult és igen sokat játszott parádés szerepében lépett fel: «Az igmándi kispap»-ban és a «Vörös sapka»-ban. A jól begyakorolt két szerepben némi kis sikert elért ugyan, de a szerződötésből alig lehet valami. Hangja csak a magasabb fekvésben léphet kellően ki a különben képezetlen, fátyolozott orgánumból. Játékát erőltetett természetességre való törekvés jellemzi. A színikörben tapasztaltak után a k. a. művészi konzekvenciájában bízni nem lehet, mert ephemer értékű alakításai és ugyanilyen sikerei, csakis a két-három jól bevágot szerepre szorítkozik.

= A KOLOZSVÁRI NEMZETI SZÍNHÁZBAN a napokban *Kassai Vidor* a «Falu rosszá»-ban lépett föl. A közönség rendkívül szívélyesen fogadta egykori kedvencét és előadás közben elhalmozta rokonszűnének jeleivel. A többi szereplők közül leginkább *Gerő Lina* k. a. vált ki *Boriska* szerepének hatásos ábrázolásával.

= A BÉCSI CARL-SZÍNHÁZ újdonságáról, *Morré* népszínművéről írja leve'ezünk: A Carl-színház az új igazgatóság alatt nem mutatott be olyan jeles darabot, mint november 29-én. Akkor adtak *Morré* Károly tiri népszínművét «S Nuller»-t, a mely számos jelenetében a »Falu rosszá»-ra emlékeztet. Mindamelllett semmi plágium sincs a darabban, az egészséges realismus és az egyes jelenetek szimpompája útát törnek az egész darabban és kidomborítják a művet valódi, igazi értékéhez mérten. A *Bátki Terecsinek* (Angla = *Mondthal* k. a.) itt nem jut ki ugyan a tág szerepe, de annál inkább érvényre jut *Gabi* (*Gross* k. a.) szerepe, ki mindenben *Boriska* emlékeztet; ezt ugyan nőül venné a falu rossza *Schnurrer* (*Wallner*), de a leánya rég oda ígérte szívet atyja (*Quarzhirn* = *Waldemar*) egyik szolgálójának, *Rupertnek* (*Stahl*), de a szándékoltt frigy az apa dülyfösségét hajótörést szenved. *Gabit* rosszasággal vádolják, *Schnurrer*, a gazember lépre csalja *Quarzhirnt* és a szerencsétlen leánya éjnek idején bujdosóvá lesz, s a meredekről a szirtes völgybe akar ugrani, de mentora *Null Anerl* (*Schweighofer*) megmenti a leányt. *Null Anerl* szerepe feltűnően hasonlít *Gonosz Pista*éhoz, csakhogy *Gonosznak* ellentéte, mert talpig becsületes jó ember, ki vénségére mások kegyelméből él. *Null Anerl*nek, kit *Nuller*nek neveznek, sikerül a leány megmentése után, a megmentésről mitsem tudó és elkövetett hibáját megbánó apát más gondolatra bírni, ki szívesen egyezne a frigyra, ha kedvenc leánya élne. *Nuller* ezután a leányt boldog völegénye ölelő karjaiba vezeti. — A darabban a tragikus és humoros momentum egymást váltja fel. A humoros szerep *Bank* (*Stoffel*) kezében van, ki, mint a megtestesült butaság, nagy és gyakori derűtséget okozott a házban. A cím szerep vívője (*Schweighofer*) remekelt. Különösen a 3-dik felvonás végén oly megkapóan és kitűnően alakított, hogy a közönség négyszer hívta ki kedvenc művészt. A szerző kiváló munkát készített, mely erős akaratról és nemcsak

tehetségről, de igazi népszínműírói hivatásról tesz tanúságot. Érti a közönséget könyekre indítani, jól megkacagatni és a nüancirozást kitűnően alkalmazni a nélkül, hogy a hatás-vadászatot par force úzné. Minden olyan természetes, olyan zamatos és egészséges, mint a minőnek egy ilyen munkának lennie kell, s ha itt-ott vét is egy kissé a technika vagy dramaturgia ellen, azt neki, mint kezdő írónak nagyon is meg lehet bocsátani.

A BÉCSI MŰEGYLETBŐL.

(Charles Girou * «A két nővér»; Gabriel Max: «Sz. Veronika kenő-dője»; Spitzer E.: «Újvi levelek egy leányintézetben»; Kaufmann Hugo: «Kocsmai jelenet».)

A JELEN szeziónban a műegylet még nem mutatott be oly művésziesen kész és kerekded, de egyszersmind megkapó képet, mint «A két nővér» címűt, melynek szerzője egy a legszebb reményekre jogosult, alig 26 éves francia művész: *Girou Charles*. A festő a pezsgő Páris socialis életéből szakított ki egy darabot, azt vetette vászonra. Munkája nemcsak az osztrák fővárosban keltett kellő szenzációt, hanem a túlszögörű és elkényesztett Páris is meghajolt az igazat hirdető ecset előtt, a mennyiben a párisi salonban kiállított képet aranyéremmel tüntette ki.

A jelenet a *boulevard des Capucines* elején, az oszlopcarnokos *Madelin-templom* előtt játszódik le, és meséje a következő: A kép azon pillanatot tárgyalja, a midőn a párisi utcazi élet a legnagyobb. Jobb oldalt egy virágárusnő targonczájára mögött *Judic* szímesznő leányával pompás fogatában halad, a baloldal közepén egy másik fényes fogatban hátradölvé, mintha virágokon pihenne, egy előkelő kinézésű hölgy foglal helyet, kinek pompás öltözéke, a kocsis és inas bérruhája, az úrnőtől átellenben ülő felcziczomázott ölebeecske, ama pazar fényre és luxusra enged következtetni, melyben az úrnő élni látszik. És a minden arczvonások, a lény előkelősége és a feltűnő előkelőség mellett a homályos, bágyadt szemek mégis kétségben kívül helyezik, hogy a főrangú úrhölgyben egy a bűn posványába sülyedt asszonynyal van dolgunk.

A pompás fogat előtt egyszerű mosóruhában egy szerény és tisztességes szegény munkásnő vezet két kis gyermekét, őket követi a munkában kifáradt és családjával hazatérő férj. A szegény munkásnő, a becsület és szegénység gyermeke, megdöbbenve tekint az úrnőre, kiben régóta nem látott nővérét ismeri fel. De ezen viszontlátás nem szülte meg az ilyen alkalmakkor nyilatkozó örömet, hanem feléje nyújtja jobb kezét, és ezen kézmozdulat többet fejez ki, mint szavak képesek lennének.

Mintha valami baleseménytől tartana, mintha egy kellemetlen jelenséget akarna elhárítani, a legérthetőbb visszataszítást, a gúnyt, a megvetést, a szégyent, de egyszersmind a szánalmat fejezi ki a nép asszonyának ezen egyetlenegy kézmozdu'ata. A közelálló észrevették e mozdulatot, észrevette a kocsis is, ki a lovakat megálitani

* A művésznő jelen cikkben megbeszélte képének falmetszete az «Ország-Világ» múlt heti számában van. Nálunk is látható lesz a múcsarnokban. Szerk.

igyekszik, csak egy egyén nem vette a szegény asszony észre, és ezen egyén az előkelő fogatban ülő főrangú hölgy, a ki nem akarta a szegény nővért fölsimerni, a ki — mintha misem történt volna — egykedvűen tekint a tarka sürgésbe, a kit nem érint meg egy rég látott nővér viszontlátása, és a ki már nem tud pirulni... és így figyelmen kívül hagyja azokat, a kik kocsizva, paripázva vagy sétákon környezik fényes fogatját. Az a főrangú arcz csak épen olyan álca, mint a minő komédiáskodás az elzüllött és elbukott nő egész élete; az élénk ellentétű képet a szegényesen öltözött nővel szemben, a drámai jelenetet *Giron* mesteri ecsettel, igazi szavakkal, hú vonásokkal, könnyű és kerekded rajzzal, üde színekkel és fényes compositióban tárta elénk.

E kép — mely jóval nagyobb Munkácsy legújabb festményénél — azon genrek közé tartozik, a minőket csak ritkán van alkalmunk láthatni, minőt csak olyan művész képes alkotni, ki — mint *Giron* — szerencsés inspirációval és egészséges teremtő tehetséggel van megáldva.

E képben van élet, igazság, felfogás, e képben egy igazi mesteri erő tanyázik, és így ismét bebizonyult, hogy egy szerencsésen alkotott kép egy művész hírnevét megalapítja.

De ha e képnél minden mástól eltekintünk, s a művész csak a főrangú hölgyet és a szegény asszonyt egyedül festette volna úgy amint van, akkor is meg kellene hajolnunk ecsetje előtt, és akkor is el kellene róla mondanunk, hogy ő művész a szó legnemesebb értelmében, s hogy tőle elvárhatjuk, miszerint a modern kor gyakori korcsszülötteit kiszorítani első sorban van hivatva.

Gabriel Max új képpel lépett a kiállítók közé. *Szent Veronika kendője Krisztus képével* a címe az új, de semmi esetre sem sikerült festménynek. A kendő mintha 4 sarkán föl lenne szegezve, úgy van ábrázolva, és ezen látható Krisztus arca. A monda szerint Szt. Veronika e kendővel törülte le a keresztet vivő megváltó arcát, és ennek mása a képen maradt. Nem tudjuk, hogy *Max* ezen munkáját modell szerint festette-e vagy nem; de azt az egyet jól tudjuk, hogy ezen arcz minden, csak Krisztus-arcz nem! Hisz azt *Max* nagyon jól tudhatta volna, hogy ha az arczról hiányzik a keleti típus, akkor még azon esetben sem hiszik el, hogy a kép Krisztus-kép, ha azt oda is írja. Két év előtt láttuk mi is, hogy egy festész készít Krisztus-képet; modellül egy hordárt fogadott, vörös szakállt és bajuszt festett hozzá, és kész volt a «Krisztus-kép». A művész nevét persze el kell hallgatnunk. De ha ilyen Krisztus-képpel a festő nem restel a nyilvánosság elé lépni, akkor azt se várja, hogy a nyilvános kritika kalapot fog előtte emelni. De másrésztől sem helyeseljük a munkát. *Max* természetesen, szilárd vonásokban festette a képet, holott tudva levőleg a *Veronika-kendőn* a Krisztus-kép körvonalai és az arczvonások el vannak mosódva, a képek homályosabbnak és így természetesebbnek kellett volna lennie.

Mert az csak világos, hogy a verejtékből készült körvonalak és vonások sohasem lehetnek oly tiszták és plasztikusak, mint mikor a festő természetes, valódi Krisztus-képet fest.

Spitzer E. e cím alatt «*Ujévi levelek egy leányintézetben*» csinos képet állított ki, habár a rajz nem mondható sikerültnek, de ezt törekedett a szerző a szerencsésen választott és alkalmazott színekkel eltakarni. A leánykak köszöntőt írnak «haza», a nevelő átnézegeti ezeket; a leányka mosolygó, vagy dacos, barna arca elég világosan fejezi ki a tanár itéletét az atolvasott levél felett, ki-ki szomszédjától lop el szemével egy-egy mondatot, míg a háttérben a nevelőnő respectabilis alakja mutatkozik, ki éles szemével elenőrzí, valjon ki követ el plágiumot?

Kaufmann Hugó korcsmai jelenetet mutat be. Egy ittas ember akar egy az asztalnál borozót megtámadni, kit mátkája fed el testével, s mintha nyugtató szavakat sügna a kedves fülébe, — míg a támadót, ki bicskával kezében akar ellenére rohanni, a vendéglős izmos kezei tartja vissza. A compositió, úgy a rajz kitünően van eltalálva, de ezen Defregger-fele modorban tartott képen mégis hiányzik az, a mit Defreggernél régóta megszoktunk, és a mit más mester még eddig nem bírt hasonlókép megteremteni, s ez az egészséges élet, a humor. De azért nem akarjuk *Kaufmann* képének értékét alászállítani, ellenkezőleg, hiszünk határozott tehetségében, de ha okvetlen Defregger-modorban akar festeni, akkor mesterét még szorgalmasabban tanulmányozza, mint eddig tette.

A műegylet ezen képeken kívül alig hoz új munkát, a többiekrol mar a múltkori czikkünkben megenlkezünk; de annak mégis örvendünk, hogy azok a boszandó, mit sem mondó képek, melyeket ismertettünk akkoriban — ha a Istennek — eltávolítottak immár.

NYÁRI SÁNDOR.

KÉPZŐMŰVÉSZETI HÍREK.

~ Az őszi KIÁLLÍTÁS PÁLYADÍJAINAK ODAITÉLÉSÉRE kiküldött bizottságok a napokban tartották meg üléseiket a műcsarnokban. A kiállított műveknek együttes és beható meg szemlézése után a bizottságok tanácskozást tartottak, melynek eredménye a következő: A társulat 200 db aranyból álló művészi nagy díjat a bizottság, mely *Ipolyi Arnold* püspökök elnökele alatt *Barabás Miklós*, *Benczur Gyula*, *Keleti Gusztáv*, *Pártos Gyula* és *Szalay Imre* bizottsági tagokból áll. — Za'a György szobrásznak, a «*Mária és Magdolna*» című szoborcsoportozat szerzőjének ítélte oda. Ugyanez a bizottság lett volna hivatva az *Ipolyi Arnold* püspök által kitűzött 500 frtos történeti díj kiadása iránt is határozni, de miután arra a meggyőződésre jutott, hogy a kiállítás valóban történelmi szellemű művet nem foglal magában, az adományozó püspök kijelentette, hogy az a'ta adományozott 500 frtot a jövő kiállításra halasztandó újabb kitűzés végett a társulat pénz-tárába letétbe fogja helyezni. A *Tárkányi Béla* apátkanonok által kitűzött 500 frtos egyház-festészeti díjjal az *Ipolyi Arnold* püspökből, *Tárkányi apátkanonok* és *Liget Antal* alakult bizottság *Aggházy Gyula* a «*Hazasságtörő nő*» című olajsímvázlati szerzőjét tüntette ki. A *Rath-féle* 300 frtos díjat pedig, mely az idén táj, állat és csendéletképre volt kitűzve, az adományozó *Ráth György* kir. táblai tanácselnök elnökele alatt *Barabás Miklós*, *Benczur Gyula*,

Keleti Gusztáv, *Lipthay Béla* báró, *Sza'ay Imre* és *Vastagh György* tagokból álló bizottság *Tülgýessy Arthurnak* ítélte meg «*Az est*» cím alatt kiállított tájfestményeért. Végül a *Munkácsy Mihály* által másodízben kitűzött 6000 frankos ösztöndíjat illetőleg, melyre kész történeti és életképek pályázhattak, a bíráló bizottság, melynek *Ipolyi Arnold* elnökön kívül *Barabás Miklós*, *Benczur Gyula*, *Keleti Gusztáv* és *Lipthay Béla* báró voltak tagjai — a következő három művet jelölte ki: «*Ebéd után*» *Temp'le Janostól*, «*Beíratás*» *Szobonya Mihálytól* és «*Cylinder próba*» *Bihari Sándortól*. E három festményt a pályanyertesnek kiválasztása végett az őszi kiállítás bezáratása után *Munkácsy Mihályhoz* *Parisba* fogják küldeni.

~ PÁLYÁZAT. Az 1857. évi május hó 18-án két legfelső elhatározással magyarországi ifjaknak a festészetben, szobrászatban és építészetben kiképzésre a bécsi képzőművészeti akadémián a'pitott és évi 420 frttal javadalmazott három ösztöndíjas allomás egyike megürülvén, annak betöltése végett ezenné pályázat hirdettek. Ezen három egymásután következő évig élvezhető ösztöndíj elnyeréseért f. évi decz. 31-ig a m. orsz. képzőművészeti tanács útján (nemzeti múzeum) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz benyújtandó és a megfelelő okmányokkal felszerelendő kérvényekben előtűntetendő: a) folyamodó életkora; b) kifogástalan erkölcsi magaviselete; c) a'gymnasium vagy alrealtanoda sikeres bevégezése; vagy ennek hiányában az azokban tanított ismereteknek elsajátítása; d) a kérvényező eddig elért művészi előhaladása, mire nézve egy vagy több kísérleti mű csato'landó.

~ Az őszi KIÁLLÍTÁS iránt a közönség folyton tartó érdeklődést tanúsít, a mit az is bizonyít, hogy a képes tárgymutatóból már az egész kiadás fogytán van. Ez még egyik előbbi kiállításon sem történt.

~ *Izsó Miklós* hírneves szobrászunk özvegye, miként az előbbi években is, több főszöntvényt készítettett férje remekművei után. A «*Búsuló juhász*»-on s «*Fonóházi jelenet*»-en kívül, melyek genre szobrászunknak még ma is legkitünőbb darabjai, egyes nagy férfiak, *Petőfi*, *Arany*, *Eötvös*, *Egressy* s mások mellszobrának öntvényeit készítettett el a nemzeti múzeumban levő eredeti példányok után. E másolatok egy-egy darabja pár forintért a művész özvegyénél (*Király-utca 101.*) mindenkor készen kapható s kívánatra vidékre is elküldetik.

~ *BENCZUR GYULA* FESTÉSZETI MŰTERME, mely az új festészeti mesteriskola épületének első emeletét foglalja el, már teljesen be van rendezve. E műteremhez sem nagyságra, sem berendezésének czélszerűségére és pompájára nézve nincs hasonlő a fővárosban. Északi oldalvilágítással bír, s a falait a német renaissance-stíliú faburkolat fedi, melylyel festői összhangzatban a'nak *Benczur* faragott antikbutorai, XIV. *Lajos* korabeli gobelinjei s perza és smirnai szőnyegek. A művész már félig kész festményeit ide szállította az akadémia palotájában volt ideiglenes műterméből, s jelenleg már új műtermében dolgozik *Tisza Lajos* gróf életnagyságú aló képén.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása.

„HARMONIA”

zongoratermében (váci-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai találhatóak raktáron:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagaşabb kiténtéseket.

Zongorahangoló

lakkizme
megtudható a „Harmonia” zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK

Olcso közép minőségű tetszetős zongorák.

EHRBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stuez, diófa

” ” fekete

kereszt-hurozott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.
Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid salon, diófaból

fekete

Arjegyzék küldetik díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 $\frac{1}{2}$ méter. Különféle érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a „Harmonia” zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitünő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid salon diófaból

” ” fekete

POKORNY

zongoráit ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemecske József

Mignon

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmekkel kiténtetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

↓

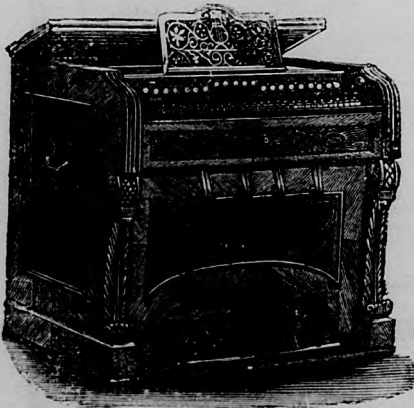
Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

↑

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váci-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.

A legkitünőbb HARMONIUMOK

Tietz Peter utóda
Kotykievicz Teofil
gyára.

A legjobb minőségű harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és salon-harmoniumok. Prolongement és percussióval templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás.

Arjegyzék kívánatra bérmentve küldetnek.

Zenetanárok lakcizmei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenedei t. váci-u. 10.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, damjanich-utca 6.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Rausch Károly, nemz. zenedei tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenedei tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Kecskenéti-utca „Geist”-ház.
Sotogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdady Béla, nemz. zenedei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM és ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.
ÉNEK.
Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igorics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körút.
Schmidt József, Lipót-utca 19.
ZENESZERZÉS.
Breisach Izidor, váci-körút 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váci-körút 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kázinycy-utca 17.
HEGEDŰ.
Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenedei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tüzoltó u. 10.
Pettykő Imre, Klauzál-utca 17.
Herman Mariska, Múzeum-utca 11. sz., hegedű, zongora, ezimbalom.

ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁR.

Az országos m. kir. statisztikai hivatal kimutatásai szerint hazánkba évenként körülbelül másfél ezer zongora hozatik be Bécs és a külföld többi hangszertermelő piacairól.

Ezen zongorák ára fejében évenként körülbelül 600,000 forint vándorol ki az országból idegen ipartelepek gyámloltására és felvirágoztatására.

A bécsi zongora-műipar nagyrészt a magyar pénznek köszöni virágzó állapotát s rohamos fejlődését több mint 200 kisebb-nagyobb gyáros nagyrészt hazánk szükségletének kielégítésére dolgozik.

S miért van ez így?

Mert hazánkban nem létezik jelenleg egyetlen nagyobb gyártelep, mely az óriási szükségletnek csekély arányban is meg tudna felelni.

Mióta a külföldön is hírnévre szert tett „Beregszászy Lajos“-féle jeles magyar zongoragyár beszüntette működését s érdemdús megalapítója visszavonult a magánéletbe, a magyar zongora-műipar továbbfejlődése is megakadt, úgy hogy jelenleg alig 30—40 drb. zongora készül tényleg hazánkban.

A magyar ipar már nagyrészt felszabadult a külföld nyomasztó befolyása alól s csak egy némelyik ága tengődik még az idegen sorvasztó behatás mellett, ezek közé tartozik a zongora műipar is.

Ezen bajon vélt segíthetni a „Harmonia“ magyar zene-művészek részvénytársulata“ midőn 60,000 frtnyi tőkével az „ELSŐ HAZAI ZONGORAGYÁRT“ megalapítja, mely működését 1884. évi ápril havában megkezdette.

„Az első hazai zongoragyár“ Budapestten Huszár-utca 7. szám alatt fekvő külön e célra berendezett nagyszerű gyárhelyiségekben készíti zongoráit, melyek orsz. nevű szaktekintélyeink bírálata szerint a bécsi zongorákkal teljesen versenyképesek.

A társulat igazgatósága pénzt és fáradságot nem kímélve a legnevesebb gyárakból első rangú munkaerőt szerződötett, mely szakavatott vezetés alatt évenként 300—400 drb. zongorát képes előállítani.

A gyártmányokra a legjobb minőségű, tartós, kifogástalan anyag fordítatik s a zongorákért teljes garancia vállalatik.

Szalon stutz-zongora.

Hogy azonban ezen egyetlen nagyobbszerű magyar műipar telep a konkurrenzia terén sikerrel kiállja a versenyt a bécsiekkel és külföldiekkel, — szükséges, hogy a hazafias magyar közönség pártfogásába vegye s akkor évenként százazrek fognak az országban maradni, sőt idővel a keletnek fekvő szomszéd államok is Budapestről hoztatván zongora-szükségletüket, százazrek fognak nemzetgazdasági nyereségkép hazánkba befolyani.

A „Harmonia“ „Első hazai zongoragyár“ zongorái nem csak jobbak, tartósabbak mint a bécsi középárú zongorák, hanem aránylag olcsóbbak is.

A FÖNTEBBI RAJZ SZERINT KÉSZITTETNEK:

Fekete és barna szárnyzongorák (<i>Concert-Flügel</i>)	550 frttól 700 frtig.
„ „ stutz-zongorák (<i>Salon-Stutz</i>)	480 frttól 600 frtig.
„ „ legrövidebb mignon-zongorák 1 1/2 méter.	480 frttól 600 frtig.
Rövid zongorák olcsó kiállítással	360 frttól 450 frtig.

Vidékről jövő megrendelések pontosan és lelkiismeretesen teljesítettek. Játszott zongorák ujjakkal becseréltettek.

„Az első hazai zongoragyár“ mindennemű javításokra is be van rendezve. Játszott zongorák újra huroztatnak, bőrozottatnak s teljesen használható karba helyzetnek. Hosszú szárny-zongorák rövid stutz-zongorákká átalakíttatnak.

Az igazgatóság vidékről jövő kérdésekre felelettel s tanácsal szolgál — becserélés esetén pedig ügynökét az illető helyre saját költségén elküldi.

A társulat zongoratermében azonkívül kaphatók iskola-harmoniumok és hangverseny-harmoniumok.

A „HARMONIA“ RÉSZVÉNYTÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGA.